

Матвійчук Олена Борисівна (Конотоп) – директор Конотопської спеціалізованої школи II-III ступенів №2 Конотопської міської ради Сумської області

ЗНАЧУЩІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ ДИТИНИ В КОНТЕКСТІ ГУМАННОЇ ПЕДАГОГІКИ

Майбутнє нашої країни залежить від дітей, які сьогодні народилися, ходять до дитячого садка, навчаються в школі, у виші. І визначається це не лише міцністю, глибиною, системністю знань, а й комплексом морально-духовних якостей кожної дитини. Як зазначає відомий педагог-новатор Ш.О. Амонашвілі в «Маніфесті гуманної педагогіки», «Духовність і Гуманність ... є опорою особистості на її важкому шляху вдосконалення й сходження, спрямовуюча сила її життя та діяльності на загальне благо» [3]. У програмі виховання сказано, що «морально-духовне становлення дітей та учнівської молоді, їх підготовка до активної, творчої, соціально значущої, сповненої особистісного смислу життєдіяльності, є найважливішою складовою розвитку суспільства та держави» [5]. Саме тому Концепцією Нової української школи передбачено, що виховний процес має стати невід'ємною складовою всього освітнього процесу і «орієнтуватися на загальнолюдські цінності, зокрема морально-етичні й соціально-політичні» [6]. Нова школа буде виховувати не лише відповідальність за себе, а й за розвиток і добробут країни та всього людства. Ключовим виховним елементом має стати приклад учителя, який покликаний надихнути Дитину. Не можна не погодитися з точкою зору Ш.О. Амонашвілі, який зазначає, що сучасній школі «потрібна педагогіка Любові, Добра, Розуміння, Сприяння, Піднесення, Співчуття... і яка буде вирощувати в дітях Духовність, Благодетельство, Великодушність, сприятиме розширенню їх пізнавального прагнення, буде спрямовувати на пошук свого призначення» [3, с.3]. Однак, питання «яким сьогодні має бути вчитель?» часто залишається суперечливим, хоча багато вчених звертаються до аналізу духовних цінностей учителя та його впливу на розвиток особистісних якостей дитини.

Метою даної статті є розкриття ролі вчителя у формуванні духовних цінностей дитини в контексті гуманної педагогіки. Ш.О. Амонашвілі у своїй книзі «Чому не прожити нам життя героями духу» проводить думку, що учительське життя є подвигом, а вчитель – Герой Духу. І Україна в цьому не є виключенням. Адже «народ, у якого ще може бути попереду сходження, буде мріяти про героя» [1, с.9]. Сьогодні суспільство потребує вчителя, який мислить духовно й героїчно [1, с.6], є відповідальним за виховання перед людьми й Богом, має високий обов'язок виховати Дитину – Героя Духу, а не традиційно вважати себе «маленькою» людиною, від якої мало що залежить. Змінюючись сам, учитель змінить Школу. А, як відомо, «Школа є носієм духу нації, народу, Батьківщини» [1, с.9]. Середовище, яке створюється в школі, залежить від кожного учителя, а наповнення – від його внутрішнього світу. Учитель-Герой Духу наповнює простір Духовністю, яка розширює свідомість, відкриває нове бачення світу. Духовність можна визначити як «наше цілеспрямоване прагнення до вдосконалення нашої Сутності» [1, с.9]. Ш.О. Амонашвілі цілком справедливо вважає, що виявлення учителем таких якостей, як: Доброта, Щирість, Відданість – сприяють формуванню в учнів доброго ставлення до всього світу, духовному єднанню, дають змогу почуватися захищеним, відкривають можливість бачити перспективу. Серед педагогічних принципів провідними Ш.О. Амонашвілі визначає такі: одухотворення середовища, у якому перебуває Дитина, визнання Дитини як особистості, вияв творчого терпіння, створення умов для пізнання Дитиною себе. До рангу законів, і з цим не можна не погодитися, підносить такі вимоги до вчителя: любити кожну Дитину, адже «Любов є

перетворювальною силою Духу й Серця» [1, с.40], приймати Дитину такою, як вона є, ставитися до неї з розумінням, сприймати з оптимізмом, свято вірячи, що «Дитина може все» [3, с.15]. Професійну майстерність радить учителю розвивати через мистецтво в здійсненні педагогічних процесів, навчання протягом всього життя й педагогічну творчість. І якщо вчитель, наголошує Ш.О. Амонашвілі, вірить у безмежність дитини, у своє призначення, у силу Гуманної Педагогіки, він зможе героїчно перетворити «світ просвіти, а відповідно й Батьківщину» [1, с.6].

Для реалізації вчителем свого призначення, як зазначає Ш.О. Амонашвілі, необхідно розуміння Серця не тільки як органу фізичного. Адже тільки у вогні Серця витончується й облагороджується думка... Чуйне Серце спрямовує свідомість до оновлення й розуміння, синтезуючи в собі поняття матеріального й духовного, особистого й Вселенського» [2, с.26-27]. Тож, Серце людини має слугувати джерелом Любові, Доброти, Віри, Надії, Вдячності, Правдивості, Героїзму. Не можна не погодитися з Ш.О. Амонашвілі, який стверджує, що виховання поза Серцем не має сенсу. Виховання він радить здійснювати шляхом пробудження почуттів, руху від серця Учителя до серця Дитини. «Виховання серця, – пише Ш.О. Амонашвілі, – означає живлення його кращими, піднесеними образами. Потрібно, щоб образи пройшли через Серце вчителя і щоб на них нашарувалися всі кращі еманції його Серця» [2, с.48]. І тоді дійсно Школа стане осередком духовного становлення Дитини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Амонашвілі Ш.О. Чому не прожити нам життя героями духу? / Амонашвілі Ш.О. – Хмельницький: Подільський культурно-просвітницький центр ім. Н.М.Реріха, 2012. – 63 с.
2. Амонашвілі Ш.О.«Без серця що зрозуміємо». – Хмельницький: Подільський культурно-просвітницький центр ім.Н.М.Реріха, 2006.
3. Амонашвілі Ш.О. Маніфест гуманної педагогіки / Амонашвілі Ш.О., Малаєв Д.М., Крук С.Л. – Хмельницький: Всеукраїнська культурно-освітня асоціація Гуманної педагогіки; Центр інноваційної педагогіки та психології Хмельницького національного університету, 2014. – 72 с.
4. [Електронний ресурс]: офіц. веб-сайт / Міністерство освіти і науки України
5. Режим доступу: [bekh_i.d-chorna_k-i-programa_ukrajinskogo_patrioti.pdf](#) - Назва з титул. екрана.
6. [Електронний ресурс]: офіц. веб-сайт / Міністерство освіти і науки України
– Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html> – Назва з титул. екрана.